

- Hall, S. – Connell, I. – Curtis, L. 1977. „The ‚unity‘ of current affairs television.“ *Cultural Studies*, Vol. 9.
- Hall, S. 2005. „Kódování/dekódování.“ Pp. 41–58 in *Teorie vědy*, 2005, č. 2.
- Laclau, E. 1977. *Politics and Ideology in Marxist Theory*. London: New Left Books.
- Lévi–Strauss, C. 1967. *The Scope of Anthropology*. London: Jonathan Cape.
- Saussure de, F. 1960. *Course in General Linguistics*. London: P. Owen.
- Saussure de, F. 1996. *Kurz obecné lingvistiky*. Praha: Academia.
- Vološinov, V.N. 1973. *Marxism and the Philosophy of Language*. New York: Seminar Press.

STUART HALL – FRAGMENTÁRNÍ, ORGANICKÝ, KRITICKÝ

Jakub Macek

Ve prospěch významu Stuarta Halla (nar. r. 1932 na Jamajce) pro reflexi médií patrně není třeba rozsáhleji argumentovat. Dílo této přední osobnosti britských kulturních studií se sice tematicke médií od 70. let postupně vzdaluje a přes pronikavou ideologickou analýzu thatcherismu (s kterýmžto pojmem sám přišel) se – skrze setkání s postmodernismem – dostává k tématům kulturních identit, rasy a etnicit. (Morley – Chen 2004: 3) Je nicméně zřejmé, že Hallovo odmítnutí dominantního pozitivismu a funkcionalismu, doprovázené v druhé polovině 60. a v průběhu 70. let formulací alternativního, kritického přístupu k médiím, nejenže pomohlo při hledání teoretických a metodologických východisek britských kulturních studií, ale současně se zásadním způsobem podílelo na proměně epistemologie (a tedy i tematických a výzkumných priorit) mediálních studií.

Ve středu této změny stojí Hallova úspěšná snaha o promyšlenou resuscitaci konceptu ideologie – ideologie coby mocenské funkce diskurzu a logiky sociálních procesů. A právě genezi pojetí ideologie jako symbolického prostředku legitimizace a reprodukce mocenských vztahů, genezi, jež probíhala v souvislosti s výzkumy a diskuzemi vedenými na půdě birminghamského Centra pro současná kulturní studia, se Stuart Hall věnuje v bilančně–teoretické stati, jejíž překlad přinášíme v tomto čísle. Text, poprvé publikovaný roku 1982 v Gurevitchově sborníku *Culture, Society and Media*, chronologicky sleduje proměnu konceptualizace ideologie v rámci kulturních studií, a to zhruba od poloviny 60. let (kdy se Hallova snaha o revizi a patřičné zkomplikování východisek esencialistického a deterministického /neo/marxismu setkává s kontinentální intelektuální inspirací), až do poloviny let 70. (kdy Hall v návaznosti na revidovaný model ideologie formuluje model komunikačního obvodu, z něhož vyplývá i známý koncept kódování/dekódování). (Hall 2005)

Způsob, jímž Stuart Hall přispěl v 70. letech 20. století k diskuzi o ideologii a o vztahu ideologie a médií, byl příznačný pro celou jeho práci. Pro Halla je jednak charakteristická potřeba naplňovat roli organického intelektuála, jak jej chápe Antonio Gramsci – tedy intelektuála kriticky orientovaného, intelektuála přiznaně, svědomitě a promyšleně stojícího mezi vědeckou a politickou praxí. Intelektuála „udržujícího teoretické a politické otázky v ‚neřešitelném, ale setrvalém napětí““. (Morley – Chen 2004: 20) Hall je v tomto ohledu zřetelně formován dvěma životními zkušenostmi – jednak skutečností, že byl za svých studentských let jednou z čelných osobností hnutí britské Nové levice (jež se v reakci na maďarské události v roce 1956 a britské obsazení Suezem vymezila vůči levici stávající), jednak tím, že byl coby černý Jamajčan, usadivší se ve Velké Británii na počátku 50. let

minulého století, od počátku „britské“ části své biografie nutně konfrontován se svou zřetelnou etnickou jinakostí.

Hall, jenž sám odmítá pozici „velkého teoretika“ a podtrhuje fragmentární a nedokonalý charakter své práce (Davis 2004: 191), je současně velmi silný v teoretické syntéze. Byla to ostatně i Hallova schopnost promyšleně, citlivě propojovat různé inspirační zdroje do konzistentního a kvalitativně nového celku, jež dala britským kulturním studiím jejich inovativní sílu. A je to právě bilance proměny konceptu ideologie v tomto textu, jež výborně ilustruje Hallovu tvůrčí metodu – Hall do své rozvahy konceptu zapojuje teze Gramsciho a Eca, de Saussura, Barthesa a Althussera a marxistického lingvisty Vološinova, aby se postupně vypořádal nejen s jím kritizovaným esencialismem, ale aby (s jejich pomocí) dospěl k návrhu pružného, dobře využitelného teoretického nástroje schopného analyzovat mechanismy distribuce moci a udržování statu quo. Klíčové ovšem v tomto ohledu je, že Hallova práce s kontinentálními autory je velmi invenční a reflexivní – a její výsledky mají pochopitelně velmi daleko k pusté přehledové stati.

Český čtenář se s Hallovým dílem může blíže seznámit například prostřednictvím českého překladu jeho studie *Kódování/dekódování* (Hall 2005) a díky Barkerovu *Slovníku kulturních studií* (Barker 2006) a některým textům z *Revue pro média*. Zsvěčený komentář k Hallově práci lze nalézt také v předmluvě k českému vydání knihy *Aktuální témata kulturních studií* (McRobbie 2006), jejíž autorka Angela McRobbie Hallovi navíc věnuje kapitolu nazvanou *Stuart Hall a invenčnost kulturních studií*. Ze zahraničních knih, nabízejících vhled do Hallové práce, si dovolueme doporučit především knihu *Understanding Stuart Hall (Jak rozumět Stuartu Hallovi; Davis 2004)*, jež – s biografickým přesahem – chronologicky sleduje vývoj a proměny Halla autora/intelektuála, a sborník *Stuart Hall: Critical Dialogues in Cultural Studies (Stuart Hall: Kritické dialogy v rámci kulturních studií; Morley – Chen 1996)*, reflektující nejen vztah Stuarta Halla k marxismu a analýze ideologie, ale především Hallovo setkání s postmodernismem, k němuž došlo v polovině 80. let během „exportu“ britských kulturních studií do Spojených států.

Literatura

- Barker, Chris. 2006. *Slovník kulturních studií*. Praha: Portál.
- Davis, Helen. 2004. *Understanding Stuart Hall*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage.
- Gurevitch, M. et. al. (eds.) 1982. *Culture, Society and the Media*. London: Methuen.
- Hall, Stuart. 2005. „Kódování/dekódování.“ Pp. 41–58 in *Teorie vědy* 2005. č. 2.
- Morley, David – Chen, Kuan-Hring. 1996. *Stuart Hall: Critical Dialogues in Cultural Studies*. London – New York: Routledge.
- McRobbie, Angela. 2006. *Aktuální témata kulturních studií*. Praha: Portál.
- Revue pro média – Archiv čísel*. 2005. <http://fss.muni.cz/rpm/archiv.htm> (5. 4. 2007)